

К 90

Ба 10384

А. КУЛЯШОЎ
БАРАНАЎ
ВАСІЛЬ

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВYДАВЕЦТВА ПРЫ СЌІС БССР

1941

Ба 10 384

911

А . К У Л Я Ш О Ё
Б А Р А Н А Ё
В А С Ї Л Ё

Мастак А. Волкаў

Дзяржаўнае выдавецтва пры СНК БССР
Рэдакцыя дзіцячай літаратуры
Мінск — 1941

Инв. 1953 г. Ба 10384.

Бел. аддзел
1994 г. —

25 1 2009

Таежныя хвоі хістаюць
На веццях кашлатых зіму.
Развітваюцца.

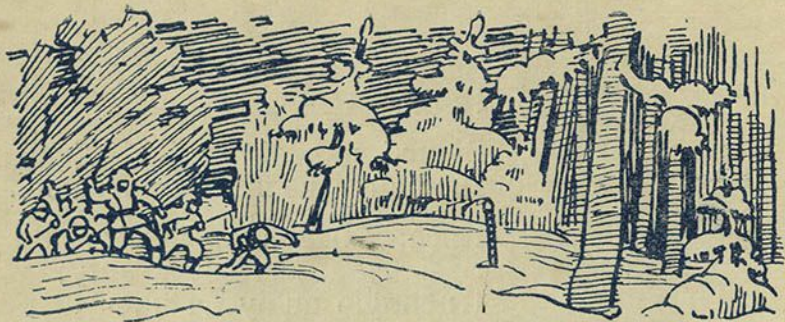
Жадаюць
Удачы адзін аднаму.
І дума адна ў іх аб справе,
Аб тым, каму клятву далі,
Хто так, як яны на заставе,
Начамі не спіць у Крэмлі.

Валёнкі, падбітыя скурай,
І ціха і цёпла рыпяць...

Бацькі пад зімовай віхурай
Дзяцей закалыхваюць спаць.

Нясе іх наказ чалавечы
Васіль ад заставы ў зіму;
І цёплую шубу на плечы
Надзела радзіма яму.
Цяпер у яго за плячыма
Увесь яе скарб дарагі
Ад хваляў паўдзённага Kryма
Да нетраў паўночнай тайгі.
Той скарб—на халодным папасе
Рагаты якуцкі алень
І ў родным уральскім калгасе
Багаты на хлеб працадзень.
Марозная ноч. У дазоры
Ў сакрэце Баранаў Васіль.
Аслеплі манчжурскія зоры,
І нанач зацмілася сіль.
Навісла тайга над граніцай.
Скрозь шэрую цемень-імглу
Да сыпкіх снягоў не прабіцца
Халоднага неба святлу.

Їх мала.

1

А ворага колькі?
Ці варта цяпер падлічаць?
Хай сотня, хай тысяча—толькі
Задача адна:

адстаяць
Зямлі сваёй кожную пядзь.
— Банзай!—
адгукнулася ў лесе,
— Банзай!—

скалатнула кардон
З адвагай бяспрыкладнай лезе
На сорок байцоў батальён.

— Банзай!—

з блискавицой гарачай
Б'е сорак гранат. Афіцэр
У снег зарываецца, плача...
Зноў выбух.

«Канайце цяпер,
Як знаеце самі. Не раіў
Ніхто з нас, каб лезлі вы ў бой...»
Зноў выбух.

(Ланцуг самураяў
Засыпан агнём і зямлёй.)

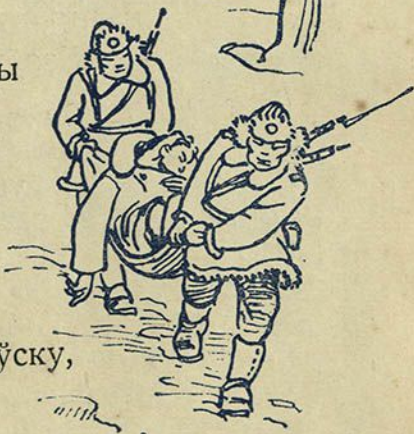
Яго акружылі. Да хвоі
Спіной прысланіўся баец.
І доўга ад вострае зброі
Штыхом адбіваўся:
— Канец...
Паранены сталлю халоднай,
— Канец...—ён спакойна сказаў.
І сэрцам пад хвояю роднай
Да гулкага грунту прыпаў.
Здалося:
Па веццях скакалі
Вавёркі—малыя звяркі;
Бародамі сумна хісталі
З уральскіх калгасаў дзядзькі.
Адгэтуль далёка дадому...
Там спіць пад ільдамі рака.
Ён іхняга шчасця нікому
Ні грана не даў, ні вяршка.

2

Ужо адкаціў кулямёты
 Да самай мяжы батальён.
 Адходзяць манчжурскія роты
 З ахвярай сваёй за кардон.
 Суровыя выюць мяцелі,
 Далёкая плача зямля,
 Нясуць на японскай шынелі
 К заставе чужой Васіля.

І ўспомніў ён родную вёску,
 Як некалі ў полі трубіў...
 І ўспомніў завод у Свэрдлоўску,
 Як некалі молатам біў,

І як ён вучыўся
за партай,
За мірным вучнёўскім сталом.
Жыў марай вясёлай і ўпартай:
Быць граматным,
Быць кавалём...
Яму не вярнуцца дахаты,
Дзе рэкі закуты ў ільды,
Дзе звонка спяваюць дзяўчаты
і іней страшаюць сады...

Дзе скоро па рэках Урала
Лёд рушыць на поўдзень вясна,
Дзе сэрца яго ўсхвалявала
Дзяўчына... дзяўчына адна.

Суровыя выюць мяцелі,
Далёкая плача зямля...
Нясуць на японскай шынелі
К заставе чужой Васіля.

3

Панеслі ад роднай краіны,
Ад роднай заставы ў зіму.
Ён ведаў, што з гэтай хвіліны
Жыццё не патрэбна яму.

Хай сцены прысутныя ўспомняць, —
Маўчаў ён.
Пытаўся ў яго
З квантунскага штабу японец
І дробненька тупаў нагой.

А пан-перекладчык,
З выдатных,
Знаёмых сямёнаўскіх банд,
Такі-ж нецярпліва-дакладны
І злосны, рабіў пераклад.
Пыталіся:

Дзе на граніцы,
Схаваныя ў сопках якіх,
Гарматы глядзяць праз байніцы
На варце абшараў сваіх.
Схаваны ў якія зямлянкі,
Каб загадзя рушыцца ў бой,
Совецкія хуткія танкі,
Што ломяць гушчары сабой.
Схаваны ў якія ангары,
І дружна, у час небяспек,
Ляцяць самалёты пад хмары,
Зніжаюцца смела да рэк.
Прыходзілі тройчы. Пыталі
Удвух, але ўсё пра адно.
У крэслах сядзелі,
Чакалі
Ці так пазіралі ў акно.

Тады ён прыўзняўся. Дарога
Ішла за слупы, за мяжу.
Радзіма чакала.

— Нічога,
Нічога я вам не скажу!..—
Квантунскі чыноўнік ласкава
Даводзіў яму і сцвярджаў,
Што ўсходняга сонца дзяржава—
Мацнейшая ў свеце з дзяржаў,—
Яна яму стане радзімай,
(Даводзіў—

Радзімай з радзім):

Дасць працу, адорыць грашыма
І памятаць будзе аб ім.

Зямлі ён купіць сабе зможа
І жыць каля цёплых марэй
З японскай дзяўчынкай

прыгожай..

Хай толькі раскажа хутчэй.
Жывуць-жа тут рускія людзі,
Ды як яшчэ! (Пане ты мой!)
І ён перакладчыку ў грудзі
Пастукаў, як доктар:
— Герой!

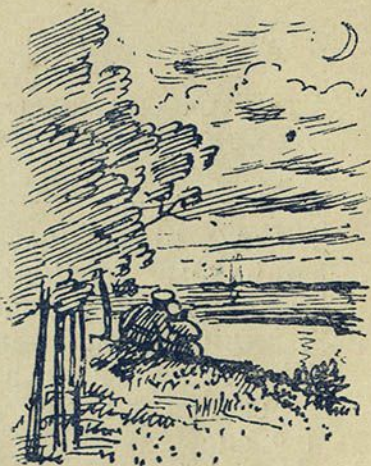

Героі, аднак, змізарнелі,
Бо ўсё-ж такі, як ні кажы,
Раней яны фабрыку мелі
Па той бок манчжурскай мяжы.
Але адбыліся падзеі,
Змянілася ўлада
І ўрад,
І не засталася надзеі
Хоць пеша патрапіць назад.
Змяніўся і выгляд іх хлёткі:
Слухмяна віляюць хвастом,
Японскай чакаючы косткі
Пад бедным манчжурскім сталом.

Стаміўся ён. Вочы зажмурыў.
 Як боль свой і сум заглушыць?
 Таежныя слухаў віхуры
 У больнічнай нуднай цішы.
 Не чуў, ці баляць яго раны,
 Ці ўдарыў гадзіннік сцянны.
 Віхураю закалыханы,
 З жыцця свайго бачыў ён сны:
 Нібыта сябры на заставе,—
 Прыехалі ў госці.
 І ў сне
 Ён з імі ляжыць на атаве,
 На сене ў калгасным гумне.

І смажыць яешню ім маці,
 На стол падае каравай,
 Абходзяць яны сенажаці,
 Увесь яго радасны край.
 Наведацца кожнае хаты
 Байцоў заклікаюць дзядзькі,
 Скакаць запрашаюць дзяўчаты,
 На рыбу завуць рыбакі.
 Нарэшце, ён бачыць на ганку
 Дзяўчыну.
 Чакае яна.
 Ужо маладзiк на гулянку
 З-за цёмнага выплыў гумна.

З байцамі сядзяць на бярвенні
 Дзяўчаты, хлапцы, хлапчукі.
 І вось яны разам.
 Два цені
 Кранаюцца срэбнай ракі.
 Другія таксама кахалі
 І шлюб неадкладна ўзялі.
 --- А вы як?—выпытваюць хвалі,—
 А ваша вяселле калі?

Мяцелі сціхаюць. Дарогі
 Ляжаць у квантунскі палон.
 І нізкага месяца рогі
 Святлом заліваюць кардон.
 Як блізка яму, як далёка
 Да родных, знаёмых мясцін!
 На сэрца так цяжка, так лёгка
 Кладзецца і сон і ўспамін.
 Накінуўшы ўтульныя футры,
 Стаяць нерухома бары.

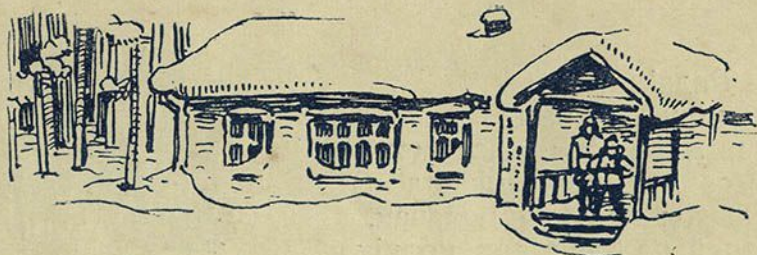
Ёх гоман суровы і мудры,
 Радзіму вартуюць сябры.
 Спіць Ленін на плошчы далёкай.
 (Гадзіннік адлічвае пяць...)
 За светлай сцяною крэмлёўскай
 Яго сцяганосцы не спяць.

5
Ні шчасця чужога, ні волі,—
Няволі зазнаў ён турму.
Паны-перакладчыкі солі
Насыпалі ў раны яму.
Васіль не сказаў ім нічога,
Маўчаў ад зары да зары.
І розум да сэрца жывога
Упарта звяртаўся:
— Памры...

Яны яго білі за гэта,—
І ён не хацеў ім сказаць:
Узброена як і адзета
Яго пагранічная часць.
Стаяць у вадзе прымушалі.
Ён думаў:
Калісьці яны
Сібірскіх дзядоў катавалі
У дні грамадзянскай вайны.
Дзядоў тых смяротныя раны—
Адчуў ён—
Пад сэрцам гараць...
Іх справе, іх клятве адданы,
Баранаў пачаў паміраць.
.....

Июль 1953 г. № 1284

6

Кароткі, халодны, як жаба,
Сядзіць за зялёным сталом
Чыноўнік квантунскага штаба
І рыпае вечным пяром.
Вачэй яго позірк парожні—
Апухлі яны, заплылі.
Салдаты на допыт апошні
К яму Васіля прывялі.
Ён глянуў. З паперамі папкі
У шафу замкнуў за сталом,
Напяў аблавухую шапку
І вышаў адтуль з Васілём.
Разутага вывеў на ганак,
Каб родную ўбачыў зямлю.
Тайга заінула. Быў ранак...
— Ты вольны!—
Сказаў Васілю.

— Радзіма!—
 Ён кінуўся босы
 У нетры густыя, дзе век
 Ні сані не йшлі, ні калёсы
 І лыжы не гнаў чалавек.
 Ляцеў па выбоінах колкіх,
 Аж снег пад нагамі гарэў,
 У леташніх хвойных іголках
 Здрантвеўшыя пальцы ён грэў.

У радасным, стомленым звоне
 Прасілася сэрца дамоў.
 Свой край не прадаўшы ў палоне
 За брудны мяшок ліхвяроў,
 Ён бег ад варожых кайданаў
 К граніцы ў світальнай красе.
 Радзіма!
 Не здрадзіў Баранаў,
 Ён мужныя клятвы нясе.
 Святлом сваіх цёплых усмешак
 Ты шлях пракладаеш яму,
 І матчыны рукі да сцежак
 Ты сыну прасцерла свайму.

Упаў. Да заставы так блізка,
Пад хвойй сінеюць снягі.
І вось нахіляецца нізка
Над ім чалавек дарагі.
Ішоў ён сюды праз мяцелі
Ад самай Масквы,
Ад Крэмя.
Марозна. Вусы заінелі.
Шынелем акрыў Васіля.
Нясе ён яго праз гушчары
Да роднай зямлі, да жыцця...
Пад сэрца вялікага ўдары
Васіль засынаў, як дзіця.

.....

Памёр у японскім палоне
Вялікай радзімы герой.
Апошняю марай сваёй
Ён быў сярод нас,
На кардоне.
Чужая за вокнамі сіль.
Стаяць яго каты з трывогай.
Хоць сумна,
Але з перамогай
Загінуў Баранаў Васіль.

Мы-ж памяць героя ўшануем
І справай, і песняй, сябры,
І помнік яму пабудуем
З граніту уральскай гары.

+

ЦАНА 90 кап.

Цана п

80000002727450

Бел. 1954 г.

1954

1954 г.

Аркадь Кулешов. Баранов Василий
НА БЕЛОРУССКОМ ЯЗЫКЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО при СНК БССР
МИНСК — 1941

ДЛЯ МАЛОДШАГА ўзросту.

Рэдактар Г. Канавалаў
Мастацкі рэдактар М. Фельдман

Карэктар Г. Нейфах

Здана ў друкарню 9/IX—40 г. Падпісана да друку 30/XI—40 г. Аб'ём 1 друкав.
аркуш. Папера 70×108¹/₁₆₀. Знакаў у друкав. арк. 20.600. Тыраж 10.000 экз.
Заказ № 2574. У4718.

Друкарня імя Сталіна. Мінск, Дом Друку.